

แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
GUIDE LINES FOR PUBLIC MIND AFFAIR DEVELOPMENT OF
PRIMARY STUDENTS UNDER THE OFFICE OF ROYAL EDUCATIONAL
SERVICE AREA 3

ผู้วิจัย : พูลสวัสดิ์ วรรณลา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อการศึกษาหาแนวทาง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะ ด้วยแบบสอบถามจากครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 331 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถามปลายเปิด นำมาสังเคราะห์ได้ 5 แนวทาง คือ การพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน ด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้วยการใช้ตัวแบบ ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและด้วยการนำผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งได้สังเคราะห์แนวคิดจากเอกสารและงานวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 2 การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้เชี่ยวชาญ 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามพบว่ามีแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะโดยมี 5 แนวทาง คือ การพัฒนาด้วยการจัดการเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และด้วยการนำผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
2. จากการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางพบว่าแนวทางทั้ง 5 แนวทางมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ควรนำไปกำหนดเป็นนโยบายสู่การปฏิบัติต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาจิตสาธารณะ

ABSTRACT

The purpose of this research is to study and find suitable and feasible method to develop public mind in elementary students. The research consisted of 2 steps as follows: Step 1. We studied methods to develop public mind by using teacher questionnaires. The sample group consisted of teachers in 331 elementary schools of Roi Et Educational Service Area Office 3. The tool used in the study was open end questionnaire which was synthesized to obtain 5 methods; development by studying and teaching, arranging student activity, using model, arranging school environment and invite parents and community leaders to participate. We synthesized methods in documents and related research documents and analyzed data by using content analysis. Step 2. We studied the suitability and feasibility of methods to develop public mind in the elementary students using a sample group of 7 experts. The tool used was approximation scale and the statistics used were percentage, mean and standard deviation. The result of the research is the following:

1. Method to develop public mind in elementary students under Roi Et Educational Service Area Office 3, a survey using questionnaire found that there are 5 methods to develop public mind in the elementary students which are; using studying and teaching, arranging developing activity for students, using good model, arranging school environment and inviting parents and community leaders to participate.
2. The experts examined the suitability of the 5 methods and found that they are suitable and feasible and should be adopted as a policy to be implemented.

Keyword: Publicmind development

บทนำ ปัจจุบันได้มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างรวดเร็วก่อให้เกิด สภาพะโลก ไร้พรมแดนซึ่งเป็นตัวนำสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติทั้ง ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และการบริหาร กระบวนการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ได้กล่อมเกล่าให้บุคคลมีความเป็นปัจเจก สูง ไม่ใส่ใจต่อเรื่องส่วนรวม ดังจะเห็นพฤติกรรมที่สื่อถึงการยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลาง มี ลักษณะวัตถุนิยมมองข้ามความสัมพันธ์ และความเกี่ยวโยงถึงกันของสรรพสิ่งรอบตัว ทำให้

เกิดการรับรู้ และมีความคิดว่าสิ่งของที่เป็นของสาธารณะนั้น เป็นทรัพย์สินของภาครัฐ หรือของราชการ เป็นสิ่งที่ตนเองสามารถนำมาใช้ประโยชน์หรือร่วมใช้ประโยชน์โดยไม่ต้องมีส่วนรวมรับผิดชอบดูแลจึงพากันละเลย ไม่สนใจที่จะดูแลรักษา และไม่ช่วยกันจัดการเพื่อทำทรัพย์สินส่วนกลางให้คงสภาพได้นานกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (นิธิ เดียวศรีวงศ์. 2536 : 44-47)

การไม่ช่วยรักษา สมบัติสิ่งของ สถานที่ ที่เป็นทรัพย์สินสาธารณะ หรือแม้กระทั่งการไม่สนใจการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาส่วนรวม และเฉยชากับเหตุการณ์ที่ไม่กระทบถึงตนดังกล่าวแสดงถึงการขาดจิตสาธารณะ จิตสาธารณะ จัดเป็นคุณธรรมสำหรับส่วนรวมที่เป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย เป็นกระบวนการเรียนรู้จากความเป็นจริงทางการเมืองและสังคมของบุคคล (สุชาติดา จักรพิสูทธิ์.2544 : 22-23) ในระดับพฤติกรรม การศึกษาเกี่ยวกับจิตสาธารณะจะมุ่งเน้นพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ (ชาย โพธิ์ลีตา และคณะ. 2540 : 39) จิตสาธารณะ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ โดยเฉพาะสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ผู้คนต่างมุ่งหวังในการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง เพิกเฉยต่อส่วนรวม ความคิดเรื่องอยากมีสังคมที่ดี มีรัฐที่ดีไม่ใช่ความคิดใหม่สำหรับคนไทย (สื่อพลัง.2542:3-4)

นอกจากทรัพย์สินอันเป็นส่วนรวมแล้วปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ประชาชนก็มิได้มีจิตสำนึกที่จะรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาให้ได้ขึ้นแต่อย่างใด กลับคิดว่าเป็นเรื่องของรัฐเรื่องของทางราชการที่ต้องดูแลรับผิดชอบ เห็นคนได้รับความเดือดร้อนหรือเกิดเหตุร้ายแรงขึ้น ก็ไม่ช่วยแม้แต่จะโทรศัพท์ไปแจ้งตำรวจ แสดงถึงความเฉยชาและไม่ใส่ใจกับเรื่องที่ไม่กระทบถึงตนอย่างยิ่งดังเช่น เกิดเหตุร้ายแรงขึ้นบนรถเมล์ทั้งที่มีผู้โดยสารจำนวนมากมาย ก็ไม่มีใครให้ความช่วยเหลือ เห็นเจ้าหน้าที่บ้านเมืองประพฤติมิชอบก็ไม่มีใครเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมใดๆ ทำให้เกิดช่องโหว่ของการประพฤติมิชอบด้วยกฎหมายซ้ำแล้วซ้ำเล่าองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนได้พยายามหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายข้อบังคับ นอกจากนั้นกฎหมายหรือข้อบังคับต่างๆ ก็มีอาจแก้ไขให้คนมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อทรัพย์สินส่วนรวมได้เพราะกฎหมายมีไว้เพื่อควบคุมหากผู้ใดฝ่าฝืนก็มีบทลงโทษ ซึ่งการลงโทษไม่มีผลต่อการยุติพฤติกรรมในระยะยาวเนื่องจากการลงโทษเป็นเพียงการระงับ (Suppresese) พฤติกรรมเท่านั้น เมื่อใดก็ตามที่ลักษณะการควบคุมการลงโทษหายไป พฤติกรรมเดิมก็จะกลับคืนมาอีก ผลของการลงโทษจึงเป็นผลที่เกิดขึ้นชั่วคราวเท่านั้น(ประทีป จินฉิ่ง. 2540 : 91) ดังนั้นการทำให้พฤติกรรมคงอยู่ตลอดไปควรเน้นการปลูกฝังจนติดเป็นนิสัยมากกว่าการควบคุมด้วยบทลงโทษต่างๆจากปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังขาดจิตสาธารณะอยู่มาก ดังนั้นควรปลูกฝัง ส่งเสริมและพัฒนาจิต

สาธารณะให้มีมากขึ้นในสังคมไทย เพราะจิตใจสาธารณะเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นความรู้สึกนึกคิดภายในบุคคลที่เกิดขึ้นได้และเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้ จิตสำนึกเมื่อเกิดขึ้นแล้วยากนักที่จะหยุดหรือหมดหายไป คนที่มีจิตสำนึกที่ดีด้านใด จะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกของตน และใช้จิตสำนึกด้านนั้นๆ ของตนเพื่อประโยชน์สิ่งต่างๆ ตามมา (สมพงษ์ สิงหะพล. 2542 : 15-16) ลักษณะของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ จะรู้จักเอาใจใส่เป็นส่วนรวม มีการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันกับกลุ่ม จะคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มีการใช้ของส่วนรวมอย่างรับผิดชอบ มีการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ และมีการเคารพสิทธิในการใช้สาธารณะสมบัติของผู้อื่น (ชาย โพธิ์สิตา. 2540 : 14-15) ความพยายามในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน ดังที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 7 กล่าวไว้ว่า ความมุ่งหมายและกระบวนการในการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 5) และได้กำหนดไว้ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักประเทศชาติและท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้แก่สังคม(กระทรวงศึกษาธิการ. 2545:4) เพื่อความมั่นใจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในระดับสถานศึกษาจึงกำหนดไว้ให้เป็นมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 3 ตัวบ่งชี้ที่ 6 ว่า ผู้เรียนปฏิบัติต่อสาธารณะสมบัติ และดูแลรักษาเสมือนสมบัติของตน (กรมวิชาการ. 2540 : 6) นอกจากนั้นยังกำหนดไว้ในการประเมินการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการประเมินภายนอก มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 3 กำหนดว่าผู้เรียนประหยัดใช้สิ่งของ ทั้งทรัพย์สินของตนเองและของส่วนรวมตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดคุ้มค่า และมาตรฐานที่ 3 คือ ผู้เรียนที่มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (สุวิมล ว่องวานิช.2544 : 7) จะเห็นได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งหวังให้นักเรียนที่เรียนจบหลักสูตรแต่ละช่วงชั้นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีจิตใจสาธารณะ มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษานั้น ได้ให้ความสำคัญกับการมีจิตสาธารณะที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การรู้จักดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ ถ้าบุคคลมีจิตสาธารณะบกพร่อง มีน้อยหรือขาดไป จะมีผลต่อหลายระดับทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนประเทศชาติและมีผลต่อระดับโลกตามมา (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. 2543 : 21-29 ; วิรุณ ตั้งเจริญ. 2547 : 2)

จากความสำคัญของจิตสาธณะดังกล่าว เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สังคมไทยต้องปลูกฝัง ส่งเสริม และพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันอย่างมาก ในการปลูกจิตสำนึกด้านต่างๆ ที่ได้ผลนั้น ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 77) กล่าวว่าควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นช่วงที่เด็กมีความไวต่อการปลูกฝัง และส่งเสริมจริยธรรมและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี เพราะเด็กยังเป็น “ไม้อ่อนที่ดัดง่าย” การปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทั้งทางร่างกาย โดยเฉพาะเหมาะสมกับพัฒนาการจิตใจของเด็ก จะเป็นการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ได้มากในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้หาแนวทางในการพัฒนาจิตสาธณะนักเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา เป็นวัยที่เหมาะสมในการปลูกฝังและพัฒนาจิตใจสาธณะเป็นอย่างดี จากการประมวลเอกสารทางด้านพัฒนาการของเด็กตอนต้น พบว่า เด็กวัยนี้จะสามารถเห็นความแตกต่าง สามารถคิดเปรียบเทียบคิดแยกแยะวัตถุออกเป็นหมวดหมู่ขั้นตอน รู้จักคิดโดยการสร้างสรรค์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงได้ เด็กจะเริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว แทนการสนใจในตนเอง ต้องการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยและเพศเดียวกัน (ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม. 2544 : 34-46) และแนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวมนั้น (รัญจวน อินทรกำแหง. 2528 : 110-119) ชี้ถึงแนวทางในการเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในสังคม และจะต้องเกิดการคลุกคลีอยู่กับความถูกต้อง การปลูกฝังอบรม การฝึกปฏิบัติ การเห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจ ปัจจัยเหล่านี้จะค่อยๆ โน้มนำใจของบุคคลให้เกิดจิตสาธณะที่ถูกต้องและการสร้างจิตสาธณะต่อส่วนรวมให้เกิดขึ้นต้องอาศัยสถาบันทางสังคมหลายส่วนเข้าร่วมมือกัน ทั้งทางสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาในการวางรากฐานในการพัฒนาต่างๆ ของเด็กนักเรียน เป็นสถาบันที่มีหน้าที่โดยตรงในการให้เกิดขึ้นในตัวเด็กได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะในแต่ละวันเด็กจะใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้านและที่อื่นๆ จากการประเมินของ สำนักงานรับรองมาตรฐานการประเมินภายนอกโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 ได้รับระดับพอใช้ในมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตสาธณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อจะใช้ส่งเสริมการพัฒนาจิตสาธณะ การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นส่วนสำคัญในการแสวงหาแนวทางเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีจิตสาธณะพัฒนาจิตสาธณะแก่ผู้เรียนว่ามีความเหมาะสมเป็นไปได้ของสถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาแก่ผู้เรียนมีการพัฒนาในเรื่องดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
2. เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสารแนวคิดทฤษฎี หลักการและผลการวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องและดำเนินการโดยสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือครูผู้สอนในชั้นประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 จำนวน 2,148 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 331 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

ขั้นตอนที่ 2. ขั้นศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะโดยผู้เชี่ยวชาญกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน รายชื่ออยู่ในภาคผนวกตามคุณสมบัติที่กำหนดจากผู้เชี่ยวชาญที่มีวุฒิทางการศึกษาไม่น้อยกว่าปริญญาโททางการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้องมีประสบการณ์ในด้านการทำงานด้านการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้องมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ ได้แก่

แบบสอบถามฉบับที่ 1 สอบถามแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะ แก่ผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 จากครูผู้สอนเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

แบบสอบถามฉบับที่ 2 สอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะ แก่ผู้เรียนของผู้เชี่ยวชาญ แบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะ แก่ผู้เรียน ของผู้เชี่ยวชาญ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับตามวิธีของ Likert (ลิวน์ สายยศ. 2536: 156-157) ดังนี้ค่าคะแนนที่ได้ 5, 4, 3, 2, 1 เป็นค่าน้ำหนักคะแนน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎี หลักการและผลการวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับและดำเนินการโดยสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามพบว่า มีแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะโดยมี 5 แนวทาง คือ การพัฒนาด้วยการจัดการเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และด้วยการนำผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. จากการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางพบว่าแนวทางทั้ง 5 แนวทางมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ควรนำไปกำหนดเป็นนโยบายสู่การปฏิบัติต่อไป

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา แก่ผู้เรียนที่ได้มาจากการศึกษาขึ้นความเหมาะสมและขึ้นความเป็นไปได้ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวทางการพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และแนวทางการพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน เป็นแนวทางที่ต้องส่งเสริมให้มีการนำเนื้อหา คุณธรรมด้านจิตสาธารณะ มาสอนโดยตรงในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สอนสอดแทรกในรายวิชาอื่นที่ตนเองสอน และสอนบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระอื่น ซึ่งสอดคล้องกับสุวิมล ว่องวานิช และนงศ์ลักษณ์ วิรัชชัย(2543 : 19 – 21) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรม ประกอบด้วยการสอนโดยตรง สอนแบบมีโครงสร้างแน่นอน และแบบบูรณาการ และการสอนโดยอ้อมฯ ส่วนปริชาน นุ่มศิริ(2528 : 108 – 121) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การนำเสนอโปรแกรมการสอนสอดแทรกจริยธรรม ในการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” พบว่า ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ 3 วิธี คือ การสอนสอดแทรกจริยธรรมโดยตรง การสอดแทรกจริยธรรมตามสภาพการณ์ และการสอดแทรกจริยธรรมด้วยการสอนแบบสหสัมพันธ์วิชา และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์(2544 : 29) ได้นำเสนอเรื่อง “การสร้างบัณฑิตให้มีจิตสำนึกจริยธรรม” ครูอาจารย์ควรปฏิบัติดังนี้ คือ

แทรกหัวข้อจริยธรรม ประยุกต์ในทุกวิชาที่สอน สอนเชิงบูรณาการ วิชาสาขาต่าง ๆ อย่าง เชื่อมโยงและสอนวิชาจริยธรรมประยุกต์ “ลึกซึ้ง” เป็นวิชาเฉพาะของสาขา

2. แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมเป็นแนวทางที่ต้องส่งเสริมให้มีการจัด กิจกรรมต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณธรรมด้านจิตสาธารณะแก่ผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับกรม วิชาการ(2545 : 1- 2) ที่กล่าวว่ากิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติอย่างครบ วงจร โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพ็ญ ประโยชน์ เป็นต้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ เกரியงค์ (2544 : 29) ที่ ได้นำเสนอเรื่อง “การสร้างบัณฑิตให้มีจิตสำนึกจริยธรรม” โดยสนับสนุนให้นักศึกษาทำ กิจกรรมสร้างสรรค์จริยธรรม เข้าร่วมในการทำกิจกรรม เพื่อพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ ส่วน จุฑาทวี วรณวิเศษ และคณะ(2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการส่งเสริมจริยศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมที่นักเรียนชอบมากที่สุด คือ การจัด กิจกรรมในวันสำคัญ และโกศศ ด้วงอินทร์(2528 : 160 – 200) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความ คิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน เกี่ยวกับวิธีการปลูกฝังจริยธรรม แก่นักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ด้าน การจัดกิจกรรมการศึกษานอกห้องเรียน คือ การอบรมนักเรียนตามโครงการการจัดกิจกรรม

3. แนวทางการพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี เป็นแนวทางที่ต้องส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคคลประพฤติ ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี ในเรื่องคุณธรรมด้านจิตสาธารณะซึ่งสอดคล้อง กับสมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 164 – 165) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมให้นักเรียน โดยให้เด็กได้อยู่ใกล้ชิดตัวอย่างที่ดีเพื่อให้เด็กได้ประพฤติปฏิบัติตาม และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ เกื้อกุล รัตโนภาส (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริม จริยธรรมให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาพบว่าด้านกรเป็นแบบอย่าง อยู่ในระดับมาก ส่วนสุเชษฐ มาเหิม (2519 : 58 – 62) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อ การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน” พบว่า ถ้ามีตัวแบบที่ดีแล้วผู้ที่รับรู้และเลียนแบบมาก ที่สุด คือ ผู้ที่มีระดับจริยธรรมสูง ส่วนผู้ที่มีระดับจริยธรรมต่ำนั้นมีการเลียนแบบน้อยกว่า และจะเลียนแบบผู้กระทำดีก็ต่อเมื่อแบบนั้นจูงใจให้น่าเลียนแบบมากเป็นพิเศษเท่านั้น และ ไมเคิลลิส (Michaelis, 1985 : 364 – 372) ได้เสนอรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมไว้โดย การเสนอแบบอย่างบุคคล ยกตัวอย่าง บุคคลที่น่ายกย่องหรือบุคคลที่ได้รับการยกย่อง จาก ชุมชนว่าเป็นคนดีให้นักเรียน ให้ทราบและวิพากษ์วิจารณ์ว่าบุคคลน่ายกย่องหรือไม่ เพื่อให้ เกิดความคิดอย่างวิจารณ์ญาณ

4. แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เป็นแนวทางที่ต้อง ส่งเสริมให้ทุกคนในโรงเรียนได้ร่วมกันจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น

สวยงาม และเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการ
 ประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 81 – 85) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ
 เรียนรู้และพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียนโรงเรียนควรจัดสวนหย่อมการปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่น
 สวยงาม และสะอาด ส่วนรวีวรรณ ชินตระกูล (2540 : 101) ได้กล่าวว่า การจัด
 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง โรงเรียนประกอบด้วยสภาพสิ่งแวดล้อมทาง
 กายภาพ ทางชีวภาพ ทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสภาพแวดล้อมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับ
 ชีวิตประจำวันของนักเรียน ครู และทุกคนในโรงเรียนอย่างมาก และงานวิจัยของสุรัตน์ แสง
 อรุณ(2539 : 206 - 207) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อม
 ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด
 สมุทรสาคร” พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนา
 หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับโรงเรียน และดาฟท์ (Daft. 1992 : 232) ได้ศึกษาวิจัย
 เกี่ยวกับวัฒนธรรมโรงเรียน พบว่า วัฒนธรรมโรงเรียนเป็นสิ่งที่สร้างให้โรงเรียนบรรลุความ
 ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพได้สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ โดยวัฒนธรรมโรงเรียนจะเป็น
 ตัวกระตุ้นให้เกิดการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกและส่งเสริมความสัมพันธ์
 ที่ถูกต้องเหมาะสมกับค่านิยมทางวัฒนธรรมกับความเชื่อกลยุทธ์ของโรงเรียน และ
 สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุผลได้

5. แนวทางการพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน
 โรงเรียน เป็นแนวทางที่ต้องขอความร่วมมือผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
 ตัดสินใจรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และรวมกิจกรรมของโรงเรียน สอดคล้องกับกิริติ ศรีวิเชียร (2548
 : 4) ได้กล่าวถึงโรงเรียนจะนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาได้หลายอย่าง อาทิ
 โรงเรียนช่วยครอบครัวให้มีทักษะในการเลี้ยงดูเด็ก โรงเรียนควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงการ
 เรียนการสอนความก้าวหน้าในการเรียนของเด็กโดยใช้วิธีสื่อสารต่าง ๆ โรงเรียนควรเชิญ
 ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมงานต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับ
 ประเด็นต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ส่วนชัยรัตน์ เตชะไตรศักดิ์(2544 : 4) กล่าวว่า “พ่อแม่ควร
 รู้จักนิสัยของลูกทั้งที่บ้านและโรงเรียน” ในขณะเดียวกันพ่อแม่ควรเข้ามามีส่วนร่วมใน
 กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจะทำให้ลูกมีความภาคภูมิใจ พ่อแม่ผู้ปกครองก็ควรดูแลเอาใจใส่
 ลูกรวมพลังเครือข่ายให้ความร่วมมือกับโรงเรียน และกฤษณา ไตรศิริ(2538 : 61) ที่ศึกษา
 การจัดการกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนประถมศึกษา
 สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่โรงเรียนจัดมากคือ การประชุม
 ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชนก่อนเปิดภาคเรียนทุกปีและการเข้าร่วมกิจกรรมของ
 โรงเรียน

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเรื่องแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในแนวทางการพัฒนาส่วนใหญ่ สอดคล้อง และตรงกับสภาพที่สถานศึกษาได้ดำเนินการและปฏิบัติอยู่แล้วเพียงแต่ยังไม่ได้จัดเป็นระบบที่ชัดเจน เมื่อได้เห็นแนวทางตามกรอบแนวคิดของกรวิจัยอย่างเป็นระบบและชัดเจนผู้เชี่ยวชาญจึงมีความคิดเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติได้อย่างจริงจังในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม ด้านจิตสาธารณะแก่ผู้เรียนอย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนา จิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีประเด็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อค้นพบจากงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

1.1 ควรนำผลกรวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบาย ในการพัฒนาเพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงความสำคัญของแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรได้นำไปใช้ในการพัฒนา

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ควรนำผลการวิจัยไปปรับปรุง หรือกำหนดแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา นำแนวทางการพัฒนาไปใช้อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อให้การพัฒนาจิตสาธารณะแก่ผู้เรียน บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาของตน เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญต่างให้ความเห็นว่า แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะแก่ผู้เรียนมีความเหมาะสมและเป็นไปได้

1.4 ครูผู้สอนและบุคลากรในสถานศึกษาต้องมีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะและนำไปใช้จัดการเรียนการสอนนักเรียนอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัย เฝ้าคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

2.2 ควรทำการวิจัยหาระดับความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน กับคุณลักษณะจิตสาธารณะที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2540). **แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้การศึกษาขั้นพื้นฐานด้าน**

ผลผลิตปัจจัยและกระบวนการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ

: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

_____. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.(2544) **การเสริมสร้างคุณธรรม.**กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัย

รามคำแหง

เกื้อกูล รัตโนภาส.(2537). **บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนระดับ**

มัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ตามทัศนะของ

ผู้บริหาร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา).ชลบุรี บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร

โกเศศ ดัวงอินทร์.(2528). **ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนครู และนักเรียนเกี่ยวกับ**

วิธีการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาไ

กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ บัณฑิต

วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ถ่ายเอกสาร

ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม. (2544). **จิตวิทยาการเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาปริยัติ-

ธรรมและจริยศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

ชาย โพธิ์สีตา และคณะ. (2540). **รายงานการวิจัยเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ :**

ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

มหาวิทยาลัยมหิดล.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). **ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม** : การวิจัยและการพัฒนาบุคลากร.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2536). **สภาพเศรษฐกิจสังคมไทยยุคใหม่จริยธรรมในการศึกษา**

สำหรับอนาคต. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

ประทีป จินฉี. (2540). **เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิเคราะห์และการปรับ**

พฤติกรรม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปณิธาน นุ่มศิริ.(2528). **การนำเสนอโปรแกรมสอดแทรกจริยธรรมในการสอน**

ภาษาไทยระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(หลักสูตรและการสอน).

กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ถ่ายเอกสาร

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจวร. (2543). **สำนักไทยที่พึงปรารถนา**. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์เดือนตุลา.

รัญจวน อินทรกำแหง. (2528. พฤศจิกายน-ธันวาคม). **ประชาธิปไตยแบบธรรมิกสังคม**

นิยม. **ปาจารย์สาร**. 16(6) : 110-119.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ :

สุวีริยาสาสน์.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2547. พฤศจิกายน-ธันวาคม). **มศว**. **ผลวัด**. 1(1) : 2-3.

สมพงษ์ สิงหะพล. (2542. มิถุนายน-ตุลาคม). **ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่**. **สีมาจารย์**.

13 (27) : 15-18.

สุชาติ จักรพิสุทธ์. (2544. กรกฎาคม). **จิตสำนึกสาธารณะศิลปวัฒนธรรม**. 22(9) :

22-23.

สุวิมล ว่องวานิช. (2544). **การออกแบบระบบการประเมินผลภายใน**. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.